

Pajarin Poikien Perinneyhdistyksen puheenjohtaja,
kenraalimajuri evp Kalervo Sipi:

Aaro Olavi Pajarin syntymästä 120 vuotta

* Kunnianosoitus Kalevankankaalla
ja Pajari-laatan paljastus Hämeenkadulla 17.7.2017

Tänään tulee kuluneeksi perinneyhdistyksemme johtohahmon Aaro Olavi Pajarin syntymästä 120 vuotta ja sitä kunnioittaaksemme olemme kokoontuneet tähän pienimuotoiseen tilaisuuteen tänne kaksinkertaisen ritarikenraalin hautamuistomerkillä. Tällä tarkalla kellonajalla 12.12 haluamme muistaa 31.7.1941 klo 12.12 alkanutta tykistökeskitystä, jolla aloitettiin 18. Divisioonan hyökkäys Peussanmäessä Rautjärveltä itään. Silloinen H-hetki valittiin 12.12.1939 Tolvajärven taistelun kunniaksi.

Päivälleen 20 vuotta sitten juhlistettiin silloista Pajarin syntymän 100-vuotismuistoa monin vaikuttavin juhlallisuuksin sekä Aaron syntymäkunnassa Asikkalassa että täällä Tampereella.

Asikkalassa paljastettiin ja luovutettiin kunnalle kenraalimajuri Aaro Olavi Pajarista valmistettu muotovalokuva. Luovutuspuheessaan kenraalimajuri Juhani Ruutu tarkasteli Pajarin johtajaominaisuuksia painottaen kolmea ulottuvuutta. Ensinnä: annettu tehtävä on suoritettava tinkimättä ja toiseksi: johtoon uskotusta joukosta on kaikin puolin huolehdittava. Kolmannen vastuun ulottuvuuden Ruutu näki siinä, ettei Aaro Pajari koskaan päästänyt itseään alaisia helpommalla.

Asikkalan kirkon läheisyydessä olevalle Pajari-muistomerkillä laskivat silloin seppelleen nuorin tytär Helena sekä vanhimman Irja-tyttären poika Jarmo ja hänen tyttärensä Johanna. Tuo kaksinkertaisella Mannerheim-ritarimerkillä aateloitu muistomerkki on koottu kolmesta kivistä, jotka symbolisoivat kolmea meille kaikille tänä päivänäkin tärkeää asiaa: kotia, uskontoa ja isänmaata.

Tampereen isänmaallisessa muistotilaisuudessa tällä samalla paikalla olivat läsnä mm Pajarin adjutantteina eri vaiheissa toimineista upseereista majuri Sakari Sointu, yliluutnantti Carl Einar Nordenswan ja kapteeni Eero Sysikumpu.

Suojeluskuntaan ja Vapaussotaan

Aaro Olavi Pajari syntyi Asikkalassa opettaja Olli Pajarin poikana. Aaro aloitti oppikoulunsa Helsingissä ja jatkoi Lahden yhteiskoulussa, josta hän valmistui ylioppilaaksi vuonna 1916. Samana vuonna hän aloitti opiskelun historiallis-kielitieteellisessä tiedekunnassa Helsingin yliopistossa.

Rauhattomuuksien alettua Helsingissä syksyllä 1917 Aaro keskeytti opiskelunsa, siirtyi Lahteen, liittyi siellä suojeluskuntaan ja perusti marraskuussa kahdeksan nuorukaisen kanssa Lahden Itsenäisyysklubin Möysän kansakoululla.

Tammisunnuntaina 1918 alkaneeseen Vapaussotaan Aaro Pajari osallistui käymällä ensin Vöyrin sotakoulun ja osallistumalla sitten ryhmänjohtajana taisteluihin Ylistarossa, Raahessa ja Oulussa. Viimeksi mainitussa taistelussa Pajari haavoittui 3. helmikuuta jalkaan. Tämä ei Pajaria paljoakaan hidastanut, sillä seuraavaksi hänet nähdään Sysmän 6. Komppanian joukkueenjohtajana sotimassa Lusissa ja Heinolassa.

Aaro Pajari haavoittui Heinolassa vaikeasti rintaan ja olkapäähän. Pelastavina enkeleinä Heinolan haavoittumisessa toimivat Aaron lapsuuden ystävä Evert Hanjoki ja hänen vanhempi sisarensa Martta sairaanhoitajana.

Kaksinkertainen Mannerheim-ristin ritari

Sittemmin viiden sodan soturin, kaksinkertaisen Mannerheim-ristin ritarin kenraalimajuri Aaro Pajarin sotilaan tiestä riittäisi paljon kerrottavaa. Tässä yhteydessä nostan vain esille perustelut noihin kahteen ristiin:

Pajari nimitettiin ensimmäisen kerran Vapaudenristin 2. luokan Mannerheim-ristin ritariksi nro 12 päivämäärällä 14.9.1941. Perusteluissa on mainittu mm Talvisodan ensimmäisen voiton taannut Tolvajärven taistelu ja Kannaksen takaisinvaltaus. Ylennys kenraalimajuriksi tuli sitten reilut kaksi viikkoa myöhemmin.

Syyskuussa 1944 Pajarin johtamat joukot - silloin 3. Divisioona - siirtyivät välirauhan tultua Pohjois-Suomeen ajamaan saksalaiset pois Suomen kamaralta. Tällöin Pajari mm suoritti joukkoineen uhkarohkean maihinnousun vihollisen selustaan. Maihinnousu Tornioon suojaamattomilla rahtialuksilla oli melkoista uhkapeliä, mutta se onnistui. Mannerheim nimitti Pajarin tämän operaation suunnittelijana ja toteuttajana toisen kerran Mannerheim-ristin ritariksi päivämäärällä 16.10.1944. Ylipäällikön omissa nimitysperusteluissa todetaan mm, että tämä operaatio vaikutti merkittävästi Tornion ja Kemin kaupunkien säästymiseen suuremmilta hävityksiltä ja loi samalla jatkuville operaatioille hyvän lähtötilanteen.

Perhe ja koti

Tämän päivän kunnioituksemme kohde Aaro Pajari solmi vuonna 1928 avioliiton Kaija Björklundin kanssa. Seuraavan vuoden elokuussa syntyi esikoinen Irja Maria, helmikuussa 1931 pariskunnan ainoa poika Kari ja iltatähtenä 30. tammikuuta 1944 Helena Inkeri, yhdistyksemme kunniapuheenjohtaja.

Helena menetti isänsä vajaan kuuden vuoden (5 v 8 kk 14 pv) ikäisenä. Isoveli Kari menehtyi sitten vuonna 1970 ja isosisko Irja lokakuussa 2010.

Pajarit asuivat Tampereella kolmessa osoitteessa. Alkuvaiheessa Aaro Pajarin ollessa ensin Talvisodan puhkeamiseen saakka Pohjois-Hämeen suojelukuntapiirin päällikkönä ja sitten sotiessa kunniakkaasti itsenäisyystaisteluissamme heidän ensimmäinen osoitteensa oli Sukkavartaankatu 3 Tuomisen kivimuurissa. Seuraava koti oli osoitteessa Keskustori 7 Palanderin talossa. Kolmanneksi perhe muutti 1.10.1942 uuteen asuntoon Hämeenkatu 13:ssa Suomen Pankin talossa.

Kenraali Pajari vieraili varmaan perheensä luona aina kun kiireiltään ehti. Hän soti loppuun Jatkosodan, taisteli ansiokkaasti entisiä aseveljiä vastaan Lapin sodassa, joutui valvontakomission määräyksestä sotarikollisena vankilaan sekä toimi viimeisinä palvelustehtävinään Savo-Karjalan sotilasläänin komentajana ja 15.10.1949 asti Pääesikunnan käytössä nimellisesti tykistökomentajan vakanssilla. Kesästä 1949 lähtien Aaro Pajari oli Kansallisen Kokoomuksen talouspäällikkönä, johon tehtävään liittyvällä työmatkalla hän sitten menehtyi 14. lokakuuta, päivää ennen kuin hänelle myönnetty ero puolustusvoimista oli merkitty alkavaksi. Kenraali Pajari kuoli siis ollessaan vielä sotaväen kirjoilla.

Tuossa Hämeenkadun talossa oli tuolloin vain kolme asuinhuoneistoa, joissa majoittuivat pankinjohtaja, lääkäri ja Pajarit, ritarikenraali itse viimeiset elinvuotensa. Kaija-äiti asui lastensa kanssa talossa vielä Pajarin kuoleman jälkeen aina vuoteen 1953 asti. Tämän muistotilaisuuden jälkeen paljastamme Hämeenkatu 13:ssa laatan, jossa lukee: Kaksinkertainen Mannerheim-ristin ritari kenraalimajuri Aaro Olavi Pajari asui tässä talossa 1942 - 49. Pajarin Poikien Perinneyhdistys, paljastettu 17.7.2017.

Viimeinen matka

Kaksinkertainen Mannerheim-ristin ritari, kenraalimajuri Aaro Olavi Pajari saatettiin perjantaina 21.10.1949 suurin sotilaallisin juhlallisuuksin viimeiseen lepoon sen maan multiin, jonka itsenäisyyden ja vapauden turvaamiseksi hän oli ansiokkaan elämäntyönsä suorittanut. Siunauksen toimitti kenttäpiispa Johannes Björklund Tampereen Tuomiokirkossa, joka oli viimeistä sijaa myöten täynnä saattoväkeä. Heistä tärkeimpinä olivat pirkkahämäläiset sotilaat, Pajarin Pojat, jotka olivat satalukuisina saapuneet saattamaan kunnioitettua päällikköään viimeiselle matkalle.

Täällä Kalevankankaalla suuri sotapäällikkö laskettiin viimeiseen lepopaikkaansa niiden miesten viereen, joita hän oli isänmaan puolesta käydyissä monissa kovissa taisteluissa johtanut. Hänen rakastamansa ylipäällikön seppeleen nauhoissa luki: ”Menestyksellisen ja suuresti ansioituneen, arvossapidetyn soturin muistoa kunnioittaen. Mannerheim”.